

Materialet er udarbejdet i forbindelse med projektet „Læsesucces for ordblinde børn
– et tværfagligt samarbejde om ordblinde børns læseudvikling.“

OBSERVATØRENS
MATERIALER

Observationsark og spørgeguide til Afdækning af teknologibaserede læsestrategier

Observatørens materialer

Husk at læse *Vejledning til Afdækning af teknologibaserede læsestrategier* inden observation og samtale.

Observatørens materialer består af:

Intro til metoden Think-aloud

A. Observationsark: Mens barnet læser. Består af et skema til registrering af barnets brug af strategier med tilknyttet spørgeguide. I arket finder du:

- En introduktion til læsning og opgaver til barnet.
- Et afkrydsningsskema til vurdering af, hvilke teknologibaserede læsestrategier barnet anvender på eget initiativ under læsning og opgaveløsning, og hvor sikkert de anvendes. Det er vigtigt, at der kun sættes ét kryds i hver kategori.
- En række spørgsmål, som kan bruges i en samtale med barnet, mens det læser for at få barnet til at fortælle om sine strategier undervejs i læsning og opgaveløsning.

Efter observationen kan der tilføjes korte noter om barnets anvendelse af de enkelte strategier i kommentarfeltet under hver strategi

B. Spørgeguide: Efter læsningen. Spørgeguiden skal give dig indblik i, om barnet har andre strategier end dem, barnet brugte spontant i den læsning, du har observeret med materialet

C. Overbliksskema: Efter observationen. Overbliksskemaet sammenfatter resultaterne fra observationsarket og giver et godt overblik over barnets brug af strategier og kan bruges til at følge barnets udvikling.

Intro til metoden Think-aloud

I afdækningen af barnets brug af læse-skriveteknologi skal du bruge metoden Think-aloud. Det er en undersøgelsesmetode, der kan anvendes til at få øje på:

- hvordan barnet læser med brug af LST.
- hvilke teknologibaserede læsestrategier barnet anvender.
- hvad barnet tænker undervejs.

Som udgangspunkt skal du lade barnet arbejde med så lidt forstyrrelse som muligt, men hvis barnet glemmer at sige noget, så er det vigtigt at spørge på en måde, så barnet viser og så vidt muligt fortæller om strategien. Du finder forslag til, hvordan du kan spørge i *Observationsarket: Mens barnet læser*, bilag A.

Det er generelt godt at støtte barnet ved at spørge:

- “Hvad tænker du nu?”
- “Vil du fortælle højt om, hvad du tænker?”
- “Du er helt stille nu. Hvad tænker du?”

Det er vigtigt, at du ikke hele tiden forstyrrer barnet, hvis det en kort stund ikke siger noget. Det kan være et tegn på, at det er i gang med at arbejde og er koncentreret om opgaven.

A. Observationsark: Mens barnet læser

Din indledende information til barnet:

Kan evt. læses højt for barnet

Jeg er nysgerrig på, hvordan du bruger din læse- og skriveteknologi, når du skal løse en skoleopgave. For at jeg kan blive klogere på det, vil jeg lige om lidt bede dig om at læse en tekst og svare på en række spørgsmål. Du skal bare gøre, som du plejer at gøre, når du får sådan en opgave i skolen. Det, der er anderledes nu, er, at jeg gerne vil have dig til at fortælle mig, hvad du gør med din læse- og skriveteknologi, imens du læser opgaven. Du skal prøve, om du kan tænke højt imens. Grunden til det er, at du jo ved mest om, hvordan du bruger din læse-skriveteknologi.

Og bare rolig, hvis du glemmer at fortælle mig, hvad du gør, så skal jeg nok minde dig om at tænke højt.

Når du har arbejdet i 20 minutter, så stopper jeg dig, og så spørger jeg lidt mere ind til, hvordan du arbejdede. Jeg optager det, du laver på skærmen, så jeg kan se det bagefter og sikre mig, at jeg har fået det hele med.

Barnets navn:		Dato for afdækning:	
Brug af device (sæt kryds)	Computer:	Tablet:	
Åbning af oplæringsprogram: (sæt kryds)	Barnet åbner ikke:	Barnet åbner ikke:	Barnet åbner af sig selv:

Strategi	Sikkerhed i anvendelsen (sæt x)	Spørgeguide
Valg og variation af læsemåde (skimmelæsning, nærlæsning)	Anvender sikkert og uden støtte	Fokus er ikke, hvilke læsemåder der bliver valgt, men om barnet varierer sine læsemåder i forhold til læseformålet.
	Anvender usikkert, evt. med støtte	<p>Du kan kigge efter:</p> <ul style="list-style-type: none"> Anvender barnet forskellige læsemåder ved forskellige læseformål, eller læser barnet på samme måde hele tiden (fx søgning efter bestemt information i tekst, læsning af afsnit, læsning af spørgsmål)? Er barnet selv opmærksom på, om/at det varierer sine læsemåder? Hvad er det overordnede indtryk? <p>Spørgsmål til barnet, hvis barnet anvender varierede læsemåder</p> <ul style="list-style-type: none"> Hvad tænker du nu? Vil du fortælle højt om det, du tænker nu?
	Forsøger at anvende, men opgiver	
	Anvender ikke	
	Kommentarer:	

Søgefunktion til nøgleord ved skimming	Anvender sikkert og uden støtte	<p>Du kan kigge efter:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kan barnet anvende søgefunktionen ved at bruge nøgleord til at søge efter? Hvordan anvender barnet søgefunktionen? Fx ved copy-paste, ctrl c + ctrl v, skriver selv eller andet? <p>Spørgsmål til barnet, hvis barnet anvender strategien spontant, kan fx være:</p> <ul style="list-style-type: none"> Eleven vælger et nøgleord: <i>Hvordan vælger du det ord?</i> Hvis nøgleordet er i teksten: <i>Hvad tænker du på nu?</i> Hvis nøgleordet er flere steder i teksten: <i>Hvad gør du så nu?</i> Hvis nøgleordet ikke dukker op i teksten: <i>Hvad gør du nu?</i>
	Anvender usikkert, evt. med støtte	
	Forsøger at anvende, men opgiver	
	Anvender ikke	
	Kommentarer:	

Strategi	Sikkerhed i anvendelsen (sæt x)	Spørgeguide
Oplæsning Indstillinger: hvor meget ad gangen, hastighed, stemme	Anvender sikkert og uden støtte	Du kan kigge efter: <ul style="list-style-type: none"> • Indstiller barnet selv oplæsningshastighed – hvornår? Varierer barnet læsehastigheden undervejs, fx ved anvendelse af forskellige læsemåder? • Bruger barnet oplæsningsfunktionen hele tiden? • Indstiller barnet selv stemme? Spørgsmål til barnet, hvis barnet anvender strategien, kan fx være: <ul style="list-style-type: none"> • Hvis barnet indstiller læsehastighed: <i>Plejer du at vælge den hastighed?</i> • Hvis barnet slår oplæsningsfunktionen fra: <i>Kan du fortælle lidt om, hvad du tænker her?</i> • Hvis barnet ændrer stemme: <i>Hvad gør du nu?</i>
	Anvender usikkert, evt. med støtte	
	Forsøger at anvende, men opgiver	
	Anvender ikke	
	Kommentarer:	

Delt skærm	Anvender sikkert og uden støtte	Du kan kigge efter: <ul style="list-style-type: none"> • Vælger barnet at dele skærmen op for at få overblik over både spørgsmålsark og læsetekst på samme skærm, eller vælger barnet at skifte mellem dokumenterne, fx mellem faneblade? Spørgsmål til barnet, hvis barnet anvender strategien spontant, kan fx være: <ul style="list-style-type: none"> • Hvis barnet har begge dokumenter åbne på samme tid: <i>Hvorfor gør du sådan?</i>
	Anvender usikkert, evt. med støtte	
	Forsøger at anvende, men opgiver	
	Anvender ikke	
	Kommentarer:	

Strategi	Sikkerhed i anvendelsen (sæt x)	Spørgeguide
Følg med i teksten (highlight af ord, sætning, afsnit)	Anvender sikkert og uden støtte	Du kan kigge efter: <ul style="list-style-type: none"> Anvender barnet highlight for at følge med i teksten? Hvilken indstilling vælges (hvert ord highlightes, en sætning ad gangen, en sætning + ord, afsnit)? Spørgsmål til barnet, hvis barnet anvender strategien spontant, kan fx være: <ul style="list-style-type: none"> Hvis barnet vælger at få teksten markeret, når han/hun læser: <i>Hvad gør du her?</i> Hvis barnet vælger at få forskellige typer af tekstafsnit markeret: <i>Kan du fortælle lidt om, hvad du tænker her?</i>
	Anvender usikkert, evt. med støtte	
	Forsøger at anvende, men opgiver	
	Anvender ikke	
	Kommentarer:	

Stop op - giver det mening?	Anvender sikkert og uden støtte	Du kan kigge efter: <ul style="list-style-type: none"> Stopper barnet op, når der er svære/nye ord i teksten, eller læser barnet videre uden forståelse af ordet/sætningen/afsnittet? Hvis barnet stopper op, hvad gør barnet så for at finde mening i teksten? <ul style="list-style-type: none"> Forsøger barnet at søge mening? Giver det op? 'Det er lige meget' og læser videre uden forståelse. Spørgsmål til barnet, hvis barnet anvender strategien, kan fx være: <ul style="list-style-type: none"> <i>Hvad tænker du nu?</i> <i>Vil du fortælle højt om det, du tænker nu?</i>
	Anvender usikkert, evt. med støtte	
	Forsøger at anvende, men opgiver	
	Anvender ikke	
	Kommentarer:	

Strategi	Sikkerhed i anvendelsen (sæt x)	Spørgeguide
Ordbogslag/ billedsøgning	Anvender sikkert og uden støtte	<p>Du kan kigge efter:</p> <ul style="list-style-type: none"> Anvender barnet søgestrategier til at finde betydningen af ord, som barnet ikke forstår eller er usikker på betydningen af, fx: <ul style="list-style-type: none"> at slå ord op i en digital ordbog at lave en billedsøgning på ordet i en søgemaskine, fx en Google-søgning. <p>Spørgsmål til barnet, hvis barnet anvender strategien, kan fx være:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hvis barnet slår ord op i en digital ordbog: <i>Hvad tænker du nu?</i> Hvis barnet laver en billedsøgning på ordet i en søgemaskine, fx en Google-søgning: <i>Kan du fortælle højt om, hvad du gør nu?</i>
	Anvender usikkert, evt. med støtte	
	Forsøger at anvende, men opgiver	
	Anvender ikke	
	Kommentarer:	

Spørg	Anvender sikkert og uden støtte	<p>Du kan kigge efter:</p> <ul style="list-style-type: none"> Spørger barnet andre, når der er noget, der ikke lykkes? Hvem spørger barnet (voksen, andet barn)? <p>Spørgsmål til barnet, hvis barnet anvender strategien, kan fx være:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>I dag kunne du jo spørge mig, men hvem plejer du at spørge?</i>
	Anvender usikkert, evt. med støtte	
	Forsøger at anvende, men opgiver	
	Anvender ikke	
	Kommentarer:	

Strategi		Sikkerhed i anvendelsen (sæt x)				Spørgeguide
Genvejs- taster	Sæt kryds	Anvender sikkert og uden	Anvender usikkert, evt. med støtte	Forsøger at anvende, men opgiver	Anvender ikke	<p>Du kan kigge efter:</p> <ul style="list-style-type: none"> Anvender barnet genvejs-taster? Hvilke? Hvordan anvendes genvejs-tasterne? <p>Spørgsmål til barnet, hvis barnet anvender genvejstaster, kan fx være:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hvis barnet bruger genvejstaster: <i>Kan du fortælle lidt om, hvad du gør nu?</i> Hvis barnet bruger søgefunktion: <i>Kan du tænke højt om det, du gør nu?</i>
	Kopier					
	Sæt ind					
	Søgefelt					
	Delt skærm					
	Andre genvejstaster					
	Genvejs-taster til oplæsning: sætte i gang/ pause/ genoptage stoppe					

Strategi	Sikkerhed i anvendelsen (sæt x)	Spørgeguide
Andre strategier? Navngiv selv og kryds af	Anvender sikkert og uden støtte	Hvis barnet anvender andre teknologibaserede læsestrategier end ovennævnte, kan de skrives ind her. Du kan kigge efter: <ul style="list-style-type: none"> Anvender barnet andre programmer eller funktioner til at læse og skrive med? Bruger barnet flere devices ad gangen, fx computer og telefon med andre apps end på computeren? Anvender barnet tale-til-tekst i stedet for at skrive fx søgeord og ordopslag? Spørgsmål til barnet, hvis barnet anvender andre strategier, kan fx være: <ul style="list-style-type: none"> Hvad gjorde du nu? Vil du fortælle højt om, hvad du gjorde, og hvorfor du gjorde det? ?
	Anvender usikkert, evt. med støtte	
	Forsøger at anvende, men opgiver	
	Anvender ikke	
	Kommentarer:	
*Øvrige observationer/kommentarer:		

*Anvender barnet nogle af strategierne i andre kontekster, fx i undervisningen?
 Hypotese: En god bruger af LT anvender flere LST-strategier sikkert og fleksibelt.

B) Spørgeguide: Efter læsningen

Du skal kun skrive noter ved de strategier, som barnet ikke allerede på eget initiativ har anvendt i læsningen.

Strategi	Spørgeguide	Barnets svar
Valg og variation af læsemåde (skimmelæsning, nærlæsning)	<p>Fokus er ikke, hvilke læsemåder der bliver valgt, men om barnet varierer sine læsemåder i forhold til læseformålet.</p> <p>Spørgsmål til barnet, hvis barnet ikke har anvendt strategien, kan fx være:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Jeg kan se, at du lytter teksten igennem på samme måde hele tiden. Kender du andre måder at gøre det på, f.eks. hvis du skal skimme en tekst?</i> • <i>Læser du andre tekster, f.eks. noveller, på andre måder?</i> • <i>Kan du vise og fortælle mig lidt om, hvordan du gør?</i>	

Strategi	Spørgeguide	Barnets svar
<p>Søgefunktion til nøgleord ved skimming</p>	<p>Spørgsmål til barnet, hvis barnet ikke har anvendt strategien, kan fx være:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ved du, at man kan bruge søgefunktionen til at finde bestemte ord i en tekst?</i> • <i>Kan du vise mig hvordan?</i> • Eleven vælger et nøgleord: <i>Hvordan vælger du det ord?</i> • Hvis nøgleordet er i teksten: <i>Hvad tænker du på nu?</i> • Hvis nøgleordet er flere steder i teksten: <i>Hvad gør du så nu?</i> • Hvis nøgleordet ikke dukker op i teksten: <i>Hvad gør du nu?</i> 	

Strategi	Spørgeguide	Barnets svar
<p>Oplæsning</p> <p>Indstillinger: hvor meget ad gangen, hastighed, stemme</p>	<p>Spørgsmål til barnet, hvis barnet ikke har anvendt strategien, kan fx være:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ved du, at du kan ændre læsehastighed og stemme?</i> • <i>Kan du vise mig hvordan?</i> • Hvis barnet indstiller læsehastighed: <i>Hvad tænker du nu?</i> • Hvis barnet slår oplæsningsfunktionen fra: <i>Kan du fortælle lidt om, hvad du tænker her?</i> • Hvis barnet ændrer stemme: <i>Hvad gør du nu?</i> 	

Strategi	Spørgeguide	Barnets svar
<p>Delt skærm</p>	<p>Spørgsmål til barnet, hvis barnet ikke har anvendt strategien, kan fx være:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ved du, at man kan have to dokumenter åbne på samme tid?</i> • <i>Kan du vise mig hvordan?</i> • Hvis barnet har begge dokumenter åbne på samme tid: <i>Hvorfor gør du sådan?</i> 	

Strategi	Spørgeguide	Barnets svar
<p>Følg med i teksten</p> <p>(highlight af ord, sætning, afsnit)</p>	<p>Spørgsmål til barnet, hvis barnet ikke har anvendt strategien, kan fx være:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ved du, at man kan få teksten markeret på forskellige måder, når man læser?</i> • <i>Kan du vise mig hvordan?</i> • Hvis barnet vælger at få teksten markeret, når han/hun læser: <i>Hvorfor gør du sådan?</i> • Hvis barnet vælger at få forskellige typer af tekstafsnit markeret: <i>Kan du fortælle lidt om, hvad du tænker her?</i> 	

Strategi	Spørgeguide	Barnets svar
<p>Stop op - giver det mening?</p>	<p>Spørgsmål til barnet, hvis barnet ikke har anvendt strategien, kan fx være:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Var det let at forstå teksten?</i> • <i>Hvis ikke: Er der noget, du kan gøre, for at det bliver lettere at forstå den?</i> • <i>Kan du vise og fortælle mig lidt om, hvordan du gør?</i> 	

Strategi	Spørgeguide	Barnets svar
<p>Ordopslag/ billed-søgning</p>	<p>Spørgsmål til barnet, hvis barnet ikke har anvendt strategien, kan fx være:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Bruger du ordopslag/billed-søgning, når der er et ord, du ikke helt forstår?</i> • <i>Kan du vise og fortælle mig lidt om, hvordan du gør?</i> 	

Strategi	Spørgeguide	Barnets svar
<p>Spørg</p>	<p>Spørgsmål til barnet, hvis barnet ikke har anvendt strategien, kan fx være:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Spørger du nogle gange dine klassekammerater/lærer/pædagog/familie om hjælp, når du skal læse? Hvorfor/hvorfor ikke??</i> 	

<p>Genvejstaster</p> <p>Kopier Sæt ind Søgefelt Delt skærm</p> <p>Andre genvejs- taster?</p> <p>Genvejstaster til oplæsning: sætte i gang/pause/ genoptage/stoppe</p> <p>Andre strategier? Navngiv selv</p>	<p>Spørgsmål til barnet, hvis barnet ikke har anvendt strategien, kan fx være:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ved du, at man kan bruge genvejstaster til at kopiere/indsætte, søge?</i> • <i>Hvilke genvejstaster kender du?</i> • <i>Hvilke genvejstaster bruger du? Kan du vise mig det?</i> • <i>Hvad gør du, når du skal bruge et søgeord fra spørgsmålet, når du søger ord i teksten? Kan du vise mig det?</i> • <i>Hvordan sætter du oplæsningen i gang, stopper den eller pauser? Kan du vise mig det?</i> 	
--	--	--

Overbliksskema:

Skemaet bruges i efterarbejdet ved think-aloud-observationen, når observationsarket og spørgeguiden er udfyldt. Søjlerne i overbliksskemaet skraveres ud fra resultaterne i observationsarket. Her bruges to forskellige farver til den første og anden observation, så barnets brug af LST- strategier synliggøres.

Overbliksskema: Elevens udvikling af teknologibaserede læsestrategier

Anvender sikkert og uden støtte									
Anvender usikkert evt. med støtte									
Forsøger at anvende men opgiver									
Anvender ikke									
	Læsemåde	Søgefunktion	Oplæsning	Delt skærm	Følg med i teksten	Stop op - giver det mening	Opslag/ billedsøgning	Spørg	Genvejstaster

Navn: _____ Starten af ___ klasse / dato: _____ Slutningen af ___ klasse / dato: _____